

СЕКЦІЯ 9

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Керівник секції: завідувач кафедри журналістики, д. філ. н.,
доцент В.В. Колкутіна

Секретар секції: асистент кафедри журналістики О.В. Кірінко

КУЗНЄЦОВА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
декан факультету журналістики,
доктор наук із соціальних комунікацій, професор*

ПОЗИТИВНА МЕДІАКАРТИНА СВІТУ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Дослідники масово-комунікаційних процесів сьогодні неодноразово зазначають про домінування в інформаційному просторі концепту ЗЛА, який знаходить свій вияв у тиражуванні негативної інформації, негативному репрезентуванні нейтрального і навіть позитивного факту, в поданні неправдивої інформації, замовчуванні правди, маніпуляції громадською думкою тощо (див., наприклад, праці Д. Брайанта, С. Томпсона, С. Стауффера, Ф. Уердема, Б.Потятиника). Про перенасичення негативу в ЗМІ сьогодні говорять вже й самі журналісти: «... *Вывод один – из культового «Собачьего сердца»: не читайте перед обедом советских газет, то есть не смотрите отечественных телеканалов*» [Кореспондент. – № 37. – 27 сентября 2008]. Хоча у сучасному суспільстві вже давно назріла необхідність у тиражуванні позитиву і добра.

Саме для покращення атмосфери спілкування, підняття настрою та створення сприятливої комунікативної ситуації деякі народи використовують так звані додаткові «позитивні» слова. І що цікаво: до цих засобів сьогодні звертаються насамперед ті культури, характерною ознакою яких виявляється позитивність, толерантність, ввічливість. Відомо, однією з найввічливіших мов сучасності є японська мова: саме їй притаманна граматична категорія ввічливості, саме у ній відсутні не лише лайливі слова, а й навіть заперечна частка «ні» (оскільки різка відмова, за правилами етикету японців, є порушенням максим такту та ввічливості), саме в ній наявна ціла система законів та правил щодо вираження толерантності при спілкуванні. Японці з метою створення психологічно сприятливого клімату при комунікації сьогодні активно послуговуються додатковими позитивними оцінними засобами, серед

яких активного вжитку набула лексема «кавай», що означає «чудовий», «милий». За свідченням ІсіхараСогіторо, це слово «значно полегшує життя... Японці надають важливого значення умінню вирішувати питання м'яко, без конфліктів, і слово «кавай» чудово їм у цьому допомагає. ... воно допомагає зберігати гармонію у людських стосунках» [4]; воно «перетворилось в один із способів вираження позитивної оцінки будь-чого. Можна навіть зазначити, що йому властива якась містична сила, оскільки воно полегшує процес людського спілкування і просто радує душу» [Там само].Що ж до інших мов, то, безумовно, у кожній з них є також комунікативні одиниці, які несуть добро, налаштовують на позитив. Інша справа, що їх кількісний склад часто поступається кількості негативних слів, про що засвідчує цілий ряд лінгвістичних розвідок (див., напр.: [1, с. 102; 5]). Поряд з цим у деяких мовах простежується й тенденція вимивання позитивних слів з лексичного складу мови взагалі. Зокрема, видатний сучасний мовознавець Михайло Епштейн, розглянувши долю слів *добро* та *зло* у російській мові, прийшов висновку щодо поступового зникнення з лексичного складу сучасної російської мови слів з коренями *добро* і *зло*. За його даними, чотирихотомний Словник церковно-слов'янської і російської мови, виданий Імператорською Академією Наук у 1847 році, серед 114 719 зафіксованих у ньому лексичних одиниць містив 146 слів з першоосновою *добро-*, 254 – з першоосновою *зло-* та 644 – з першоосновою *благо-* (яке є синонімом до слова *добро*). Сучасний «Великий тлумачний словник російської мови» серед зафіксованих у ньому 130 тис. слів містить 37 лексем з першоосновою *добро-* та 63 – з основою *зло-* [7]. Тобто «за сто п'ятдесят років моральна чуйність мови, її здатність розрізняти й артикулювати основні етичні поняття змінилася майже у шість разів (точніше, 5,6), з 1044 до 186 слів» [Там само]. Особливо приголомшують масштаби скорочення словотворчих гнізд *добро* і *зло*, які відбулися у ХХ столітті. Найбільше скорочення спостерігається між дореволюційними словниками та першими словниками післяреволюційних часів.Причому ця тенденція (яка властива не лише російській, а й іншим слов'янським мовам), за слушним зауваженням М. Епштейна, йшла за програмою, описаною Дж. Оруелом у романі «1984», пор.: «*Вы, вероятно, полагаете, что главная наша работа – придумывать новые слова. Ничуть не бывало. Мы уничтожаем слова – десятками, сотнями ежедневно. Если угодно, оставляем от языка скелет. (...) Знаетеливы, что новояз – единственный на свете язык, чей словарь с каждым годом сокращается?*» [2, с. 51]. Хоча попри цю тенденцію більшість загублених слів могла б повернутися в сучасні мови і, можливо, виявити ще більшу затребуваність: «добро легше б сприймалося і вкорінювалося, а зло швидше б упізнавалося і викорінювалося» [Там само]. Проте слов'янські мови поки що демонструють інші тенденції, про які Ж.Поланзазначав: «*принизливо, нічого не отримуючи взамін, змиритися з втратою слів, які тривалий час нас зачаровували*» [3, с. 45].

Аналіз сучасного інформаційного простору з точки зору представленої в ньому позитивної інформації виявляє парадоксальну ситуацію. З одного боку, сьогодні нарешті назріла необхідність у тиражуванні

ПОЗИТИВУ, ДОБРА, що відчують не лише споживачі інформації, а й самі працівники ЗМІ. З іншого ж боку, при цій назрілій потребі в інформаційному просторі простежуються не лише «перебої» в поширенні позитивної інформації, а й відбувається викривлення уявлень про сутність ДОБРА, КРАСИ, ЩАСТЯ, в результаті чого сучасна культурна свідомість реципієнта перебуває в такому стані, який Ж. Бодрійяр характеризує як радикальне збочення, а М. Еліаде говорить про знищення всього колишнього всесвіту культури і повернення до споконвічності *tabularasa* (цит. за: [6, с. 12]).

Список використаної літератури:

1. Вольф Е.М. Оценочное значение и соотношение признаков «хорошо/плохо» // Вопросы языкознания. – 1986. – № 5. – С. 98-106.
2. Оруэлл Дж. «1984» и эссе разных лет: Пер. с англ. – М.: Прогресс, 1989. – 384с.
3. Полан Ж. Тарбские цветы или Террор в изящной словесности / Пер. с фр. – СПб.: Наука, 2000. – 336с.
4. Соиторо И. Еще один ключ к гармонии // Ниппония. – 2007. – № 40. – С. 7.
5. Столярова Э.А. Лексико-семантическое поле оценки в разговорной речи // Словарные категории. – М.: Наука, 1988. – С. 186-191.
6. Шестакова Э.Г. Теоретические аспекты соотношения текстов художественной литературы и массовой коммуникации: Специфика эстетической реальности словесности нового времени. – Донецк: Норд-Пресс, 2005. – 441 с.
7. Эпштейн М. Добро и зло в зеркале русского языка // Континент. – 2007. – № 132. – Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/continent>.

Ключові слова: медіа, текст, комунікація, позитив.

Ключевые слова: медиа, текст, коммуникация, позитив.

Key words: media, text, mass-media communication, positive.

КОЛКУТИНА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри журналістики, доктор філологічних наук, доцент*

СУГОЛОСНІСТЬ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ТЕКСТІВ: ОСІ ПЕРЕТИНУ

Будівельним матеріалом для всіх типів ЗМІ, літератури та літературознавства було і залишається слово. Оперуючи словом чи то журналіст, чи письменник, чи літературний критик формулює оцінку, стверджує, переконує, увиразнює або спростовує істинність судження. У будь-якому разі він впливає на глибину осмислення естетичної свідомості реципієнта, опосередковано або ж безпосередньо формує його світоглядні засади, художні смаки, аксіологічні пріоритети.